

Kasvua kiertotaloudesta – Rakentamisen uudet hiiliviisaat ratkaisut

Tuhkien käyttömahdollisuudet sulfaattimaiden käsittelyssä

21.3.2023

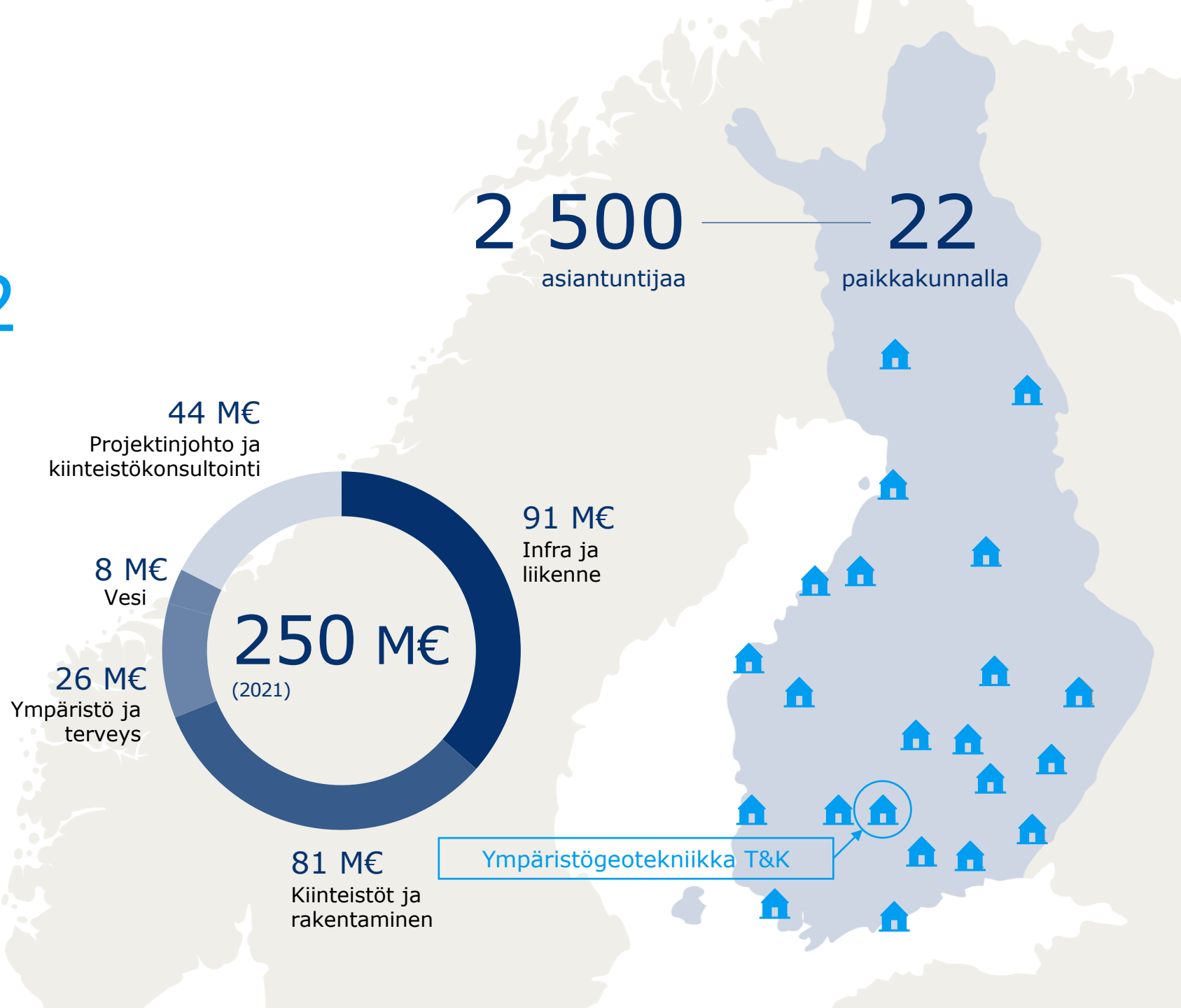
DI Pyry Potila

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Ramboll Suomessa vuodesta 1962

Tarjoamme monialaista asiantuntemusta kestävän yhteiskunnan ratkaisujen suunnitteluun, projektinhallintaan ja ylläpitoon.

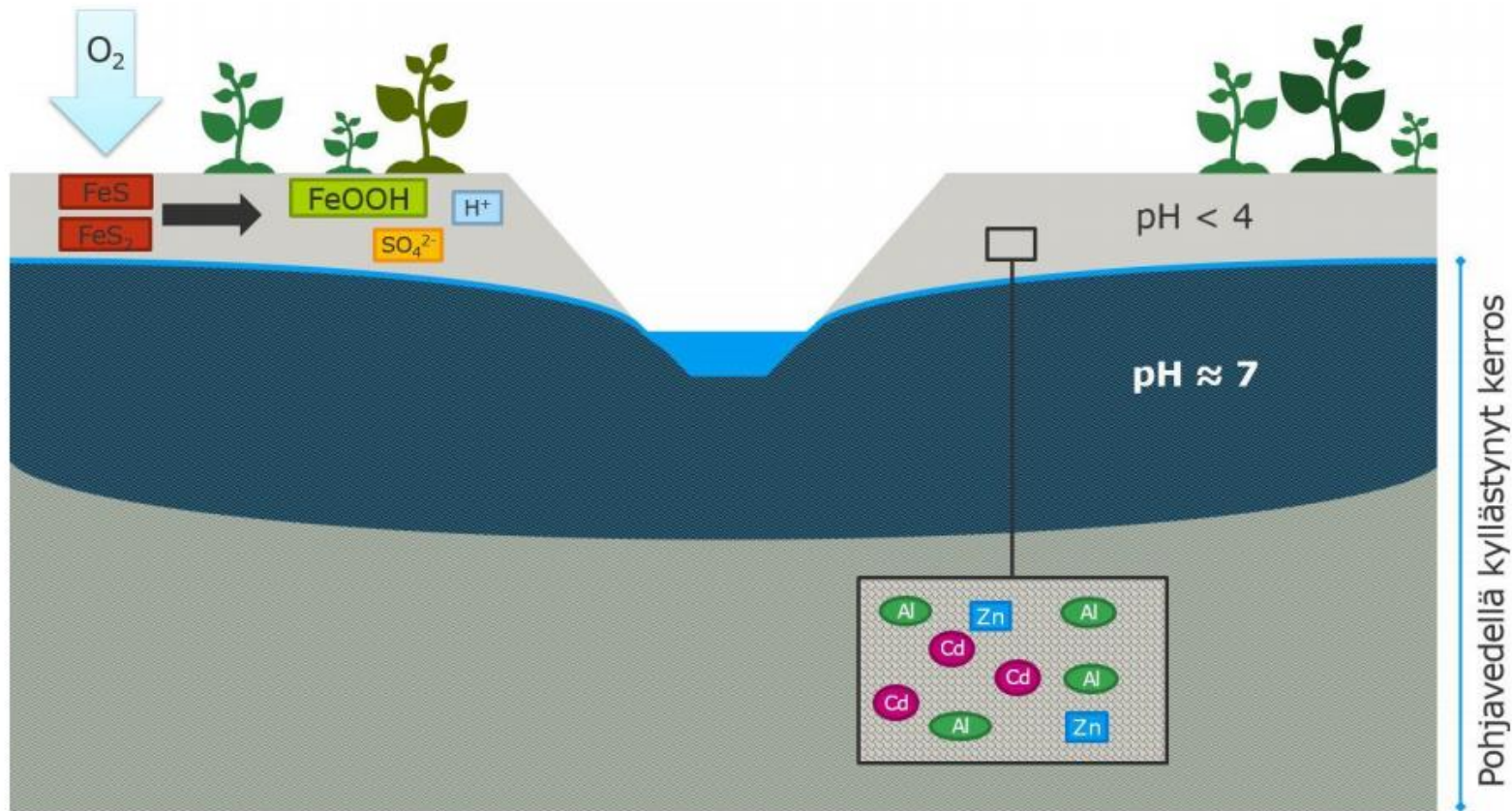
Sisältö

1. Happamat sulfaattimaat
2. Happamien sulfaattimaiden neutralointi
3. Neutralointituotteen määrä ja toimivuuden tutkiminen
4. KASVUA-hankkeen tuloksia
5. Yhteenveto

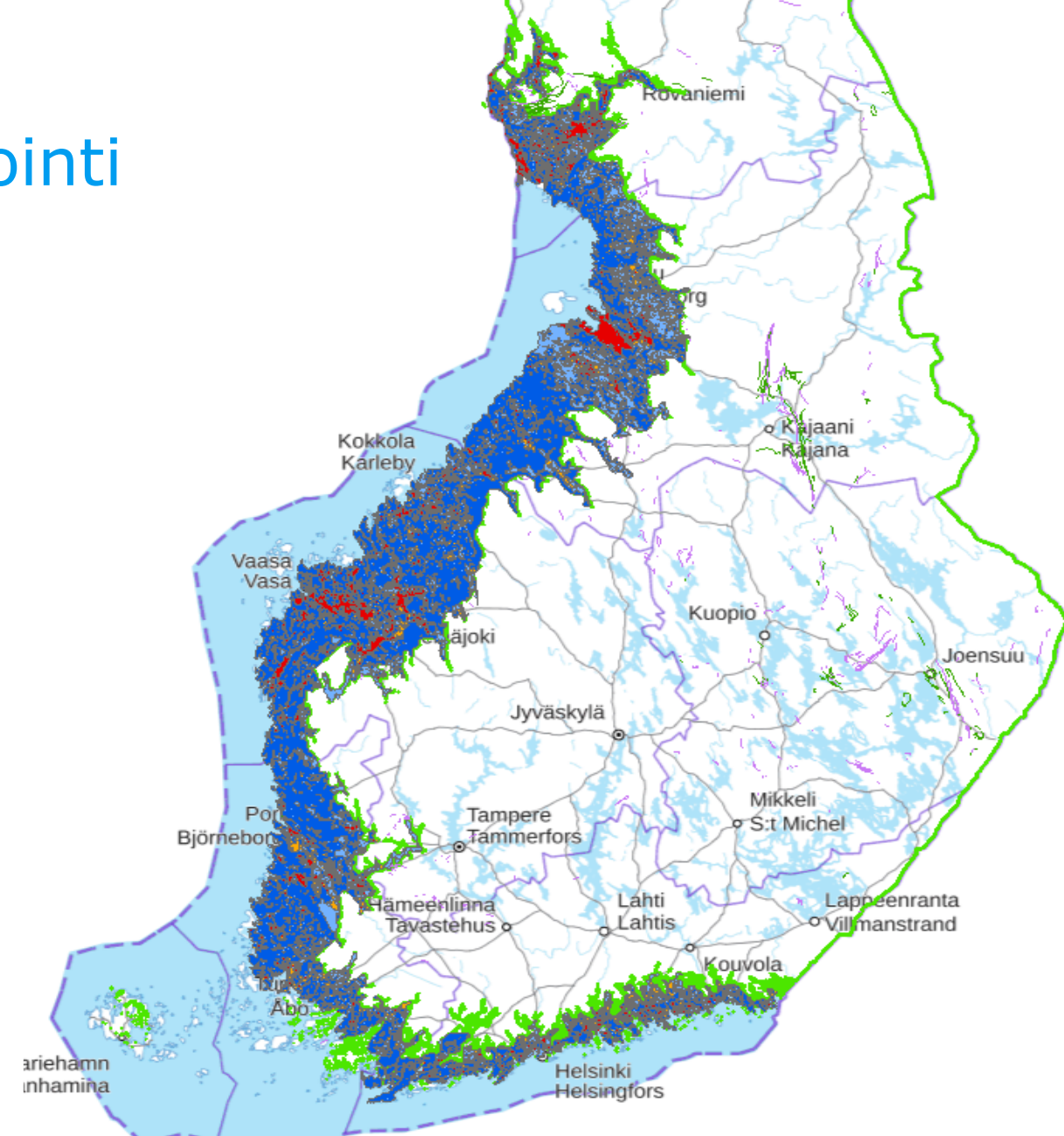
Happamat sulfaattimaat

- Jääkauden jälkeen Litorina-meren pohjaan kerrostuneita rikkipitoisia, rautaioneja sisältävää liejuista savea ja eloperäistä ainesta
  - Mikrobiologisesti muodostunut sulfidi saostuu pelkistyneissä olosuhteissa rautasulfideiksi
- Maan kohoamisen ja ihmisten toiminnan seurauksena sulfidit altistuvat ilmakehän hapelle
- Hapettumisreaktioissa vapautuu vetyioneja ja muodostuu rikkihappoa
  - Muodostunut rikkihappo liuottaa metalleja maaperästä veteen
  - Vaikutuksia mm. betoni- ja teräsrakenteiden kestävyydelle
  - Vaikutuksia ympäristölle mm. happamia valuntoja, kasvillisuus ja eliöstöt yksipuolistuvat sekä pahimmillaan kuolevat

Happaman sulfaattimaan neutralointi

- Yksi happamien sulfaattimaiden käsittelymenetelmä on kalkitseminen.
- Neutraloidaan tai ennaltaehkäistään hapettumisen aiheuttamaa pH muutosta.
- **Neutralointi ja happamoitumisen estäminen vähentää metallien liukenemistä**
- Kalkitsemiseen käytetään tavanomaisesti maanparannuskalkkia.
- Kalkinkäyttö on hiili-intensiivistä.
- Tuhkat ovat emäksisiä ja niillä voidaan saada aikaan sama neutralointivaikutus.
- Tuhkien soveltuvuutta happamien sulfaattimaiden käsittelyyn tutkittiin KASVUA-hankkeen selvityksessä: *Tuhkien käyttömahdollisuudet happamien sulfaattimaiden käsittelyssä*

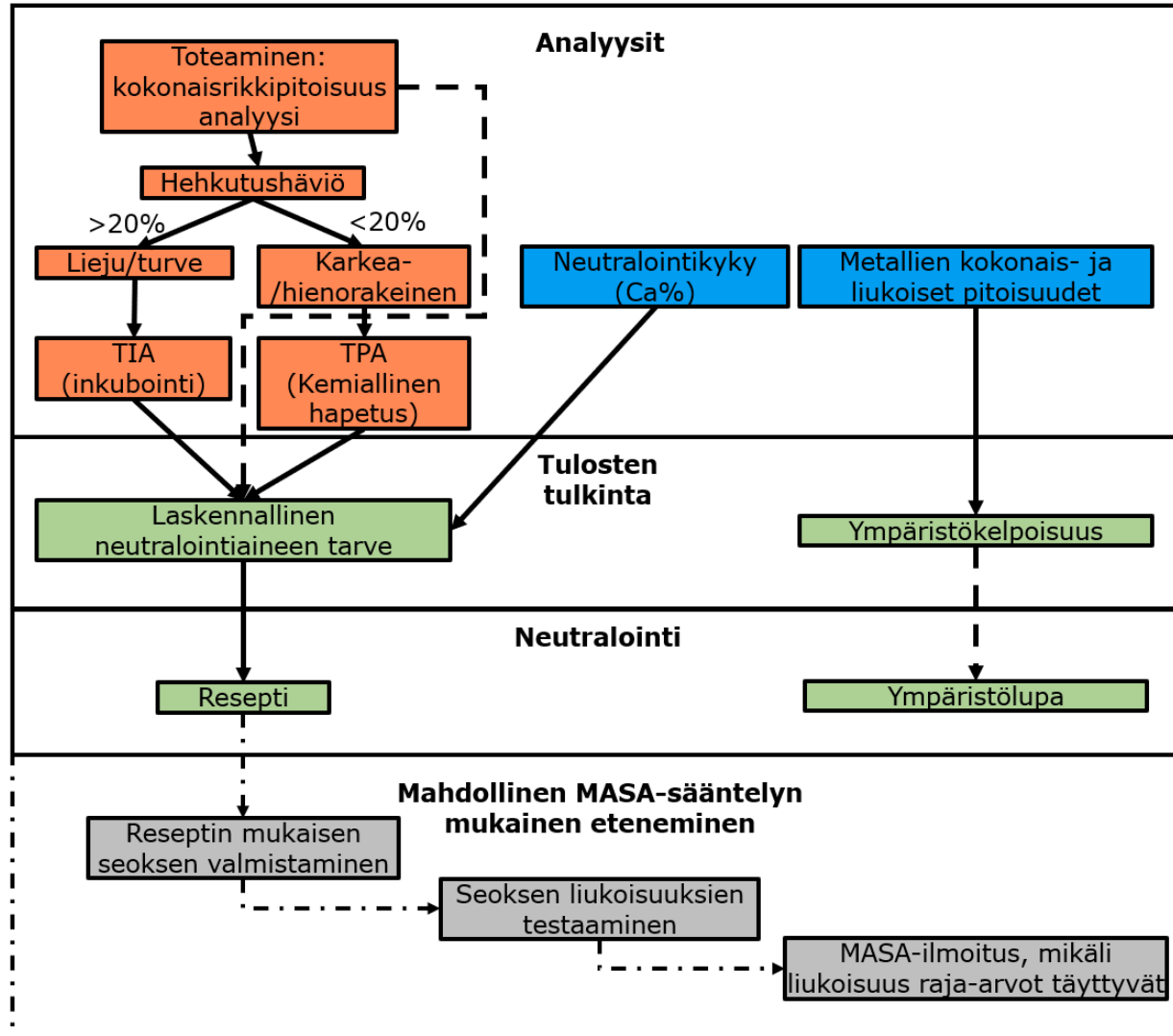
Happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys -kartta GTK 2021

Tuhkan ja kuonan neutralointikäyttö

Tuhkan ja kuonan neutralointikäyttö

Maanäyte

Neutralointiaine

- Analyysit on esitelty esimerkiksi: *Maastokäyttöisten tunnistusmenetelmien kehittäminen happamille sulfaattimaille* Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2021

- Tulosten tulkintaan löytyy apua oppaasta *Happamien sulfaattimaiden kansallinen opas rakennushankkeisiin* Ympäristöministeriön julkaisuja 2022:3

- Suunnittelun kaikissa vaiheissa ja käytännön kokeissa avustavat esimerkiksi seuraavat asiantuntijakonsultit:

- Merja Autiola (Ramboll)
- Pyry Potila (Ramboll)
- Emmi Ilonen (Ramboll)

Tuhkan ja kuonan neutralointikäyttö

Hyödyt

- Korvataan lannoituskalkki sivutuotteella.
- Hiilijalanjälki pienenee.
- Uusiomateriaalit ovat kustannuksiltaan edullisempia.

Haasteet

- Saatavuus ja sijainti vaikuttavat hyötykäyttömahdollisuuksiin.
- Tuhkat ja tuhkaerät ovat erilaisia kuin myös maa-ainekset.
- Jättemateriaalien käyttö vaatii joko MARA-ilmoituksen tai ympäristöluvan.
  - Ei MARA-kelpoisen tuhkan neutralointikäyttö on mahdollista esimerkiksi kaatopaikoilla, joilla on siihen soveltuva ympäristölupa.
- Tuleva MASA-sääntely tuonee tähän helpotuksia.

Kalkitsemistuotteen määrä

- Neutralointiaineen tarve voidaan laskea rikkipitoisuuden tai hapontuoton perusteella.
- Kalkitsemistuotteella ei ole **teoriassa** väliä neutralointivaikutuksen saavuttamiseen, sillä seossuhde määräytyy kalkitsemistuotteen kokonaisneutralointikyvyn mukaan.
- Isompi neutralointikyky = pienempi seossuhde

	Tuhka 1	Tuhka 2	Kuona	Aito plus
Neutralointikyky (Ca%)	6,5 %	30,4 %	29,1 %	38,0 %

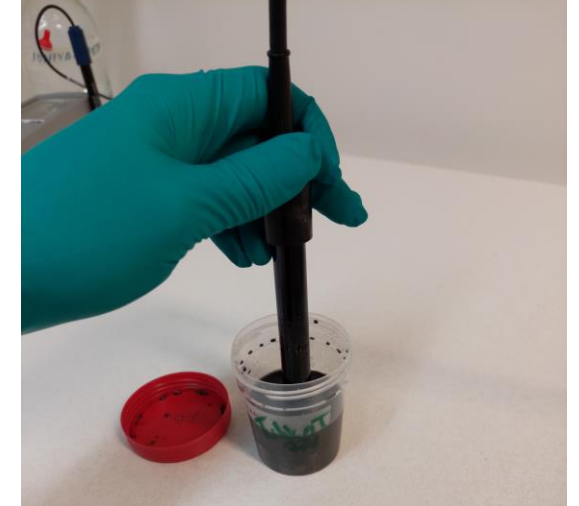
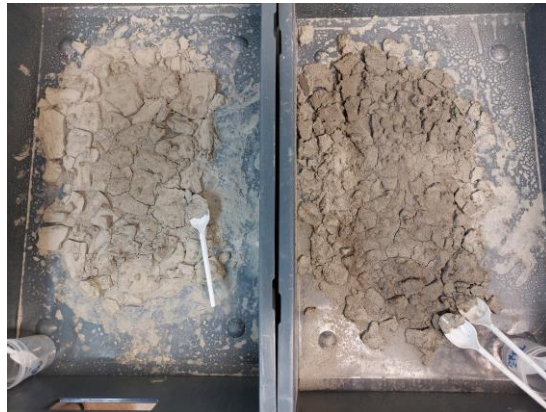
Kaupallinen tuote

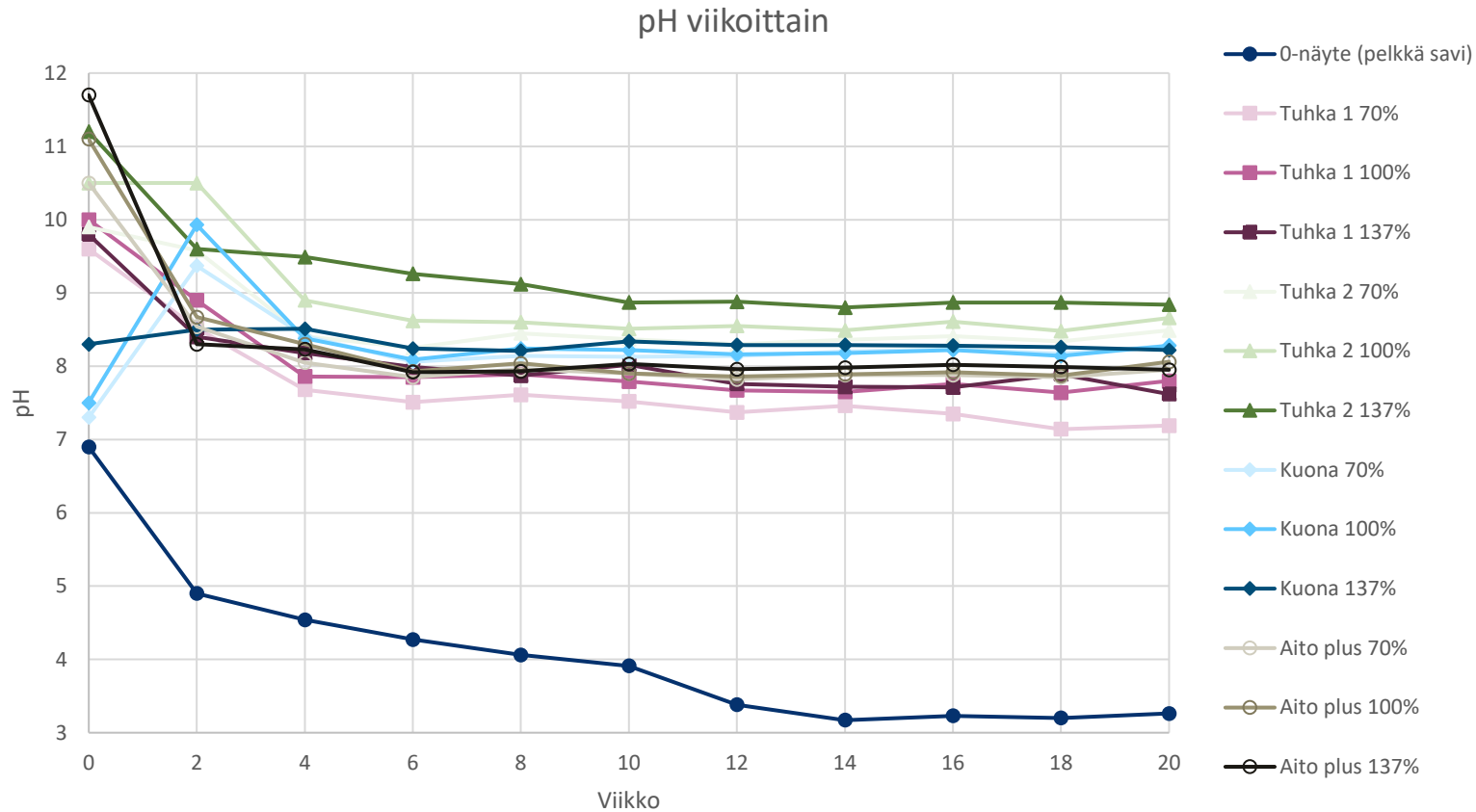
Neutralointiaineiden toimivuuden tutkimukset

- Seoksia voidaan inkuboida pienessä tai isossa mittakaavassa.
  - Näytettä altistetaan hapelle ja se pidetään luonnonkosteana.
- Näytteen ominaisuuksien muutosta seurataan säännöllisillä redox, pH ja sähkönjohtavuusmittauksilla.

KASVUA-hankkeen selvityksen
tuloksia (*Tuhkien
käyttömahdollisuudet happamien
sulfaattimaiden käsittelyssä*)

Seurantatulokset

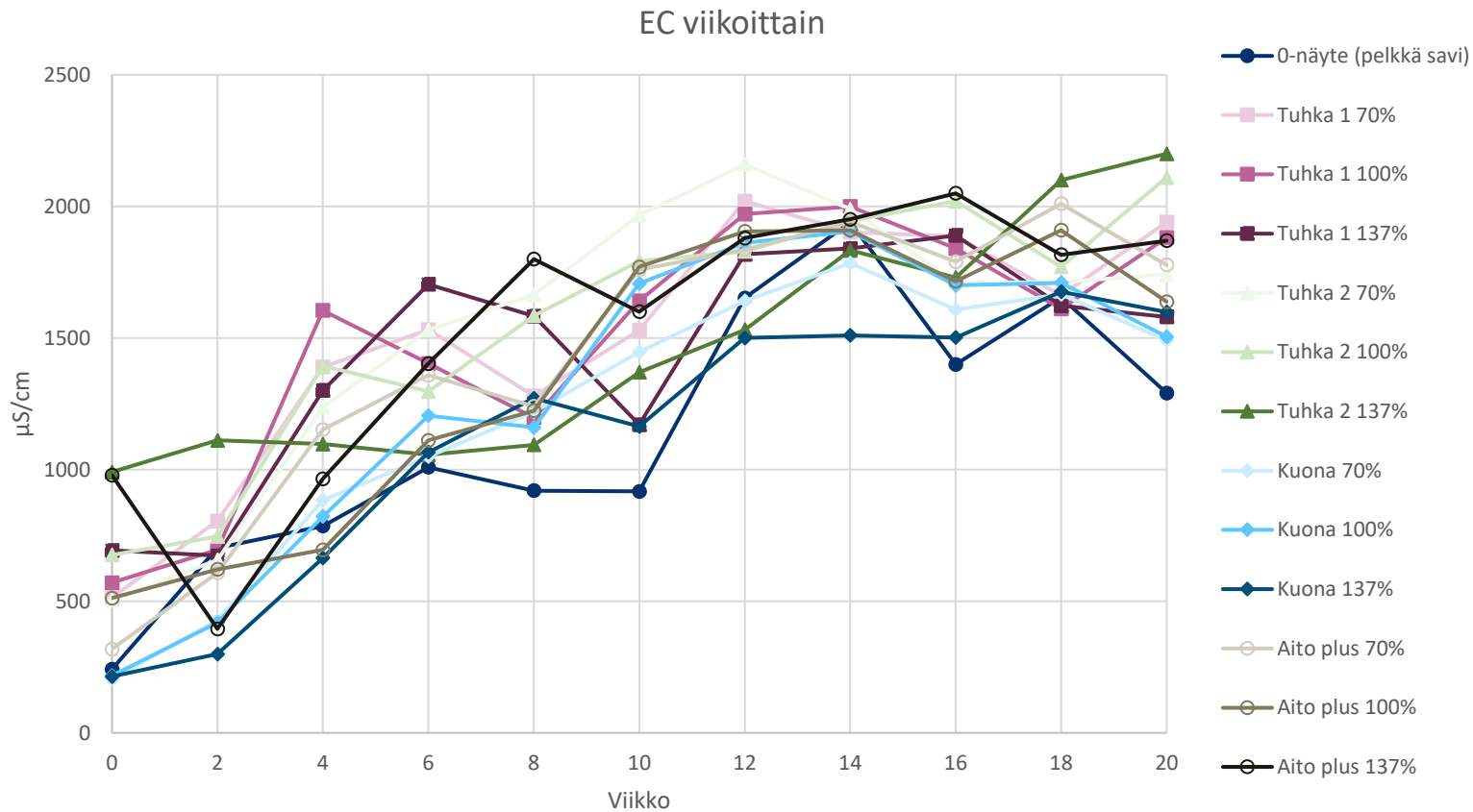

- 0-näyte:

- Jo kahdenviikon aikana pH putosi neutraalista 7 → <5 ja 10 viikon jälkeen <4
- Kaikkien neutralointiseosten pH-arvot pysyivät tasaisina.

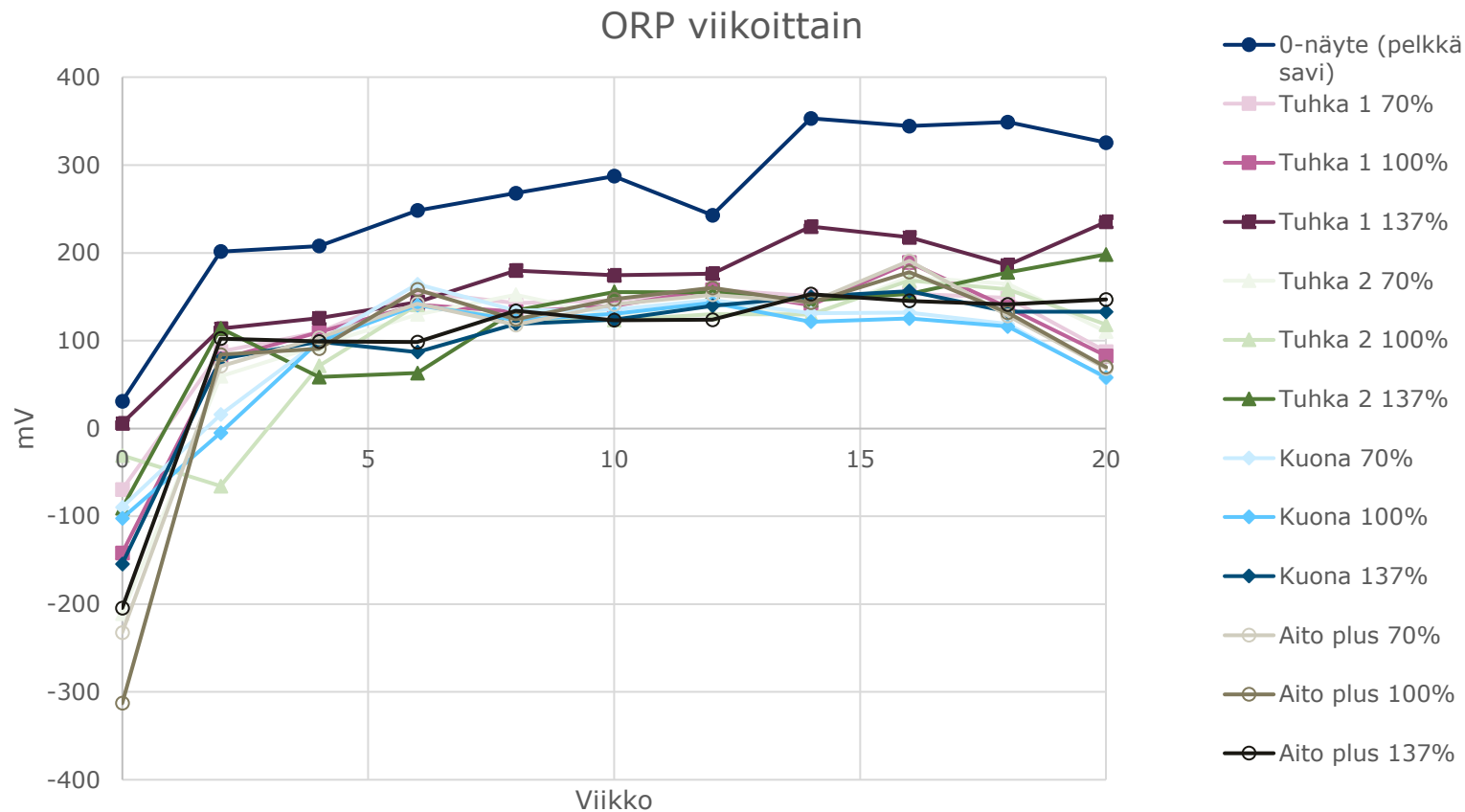

Seurantatulokset

- Kaikkien näytteiden sähkönjohtavuus kasvoi tasaisesti.
- Epäily: materiaaleista liukeni sähköä kuljettavia ioneja kasteluveteen. Kasteluiden välissä näytteen kuivuessa nämä saostuvat/kiteytyvät materiaalin pinnalle. Seuraavassa kastelussa maa-aineksesta liukeni niiden lisäksi lisää varausta kuljettavia ioneja, jolloin trendi on nouseva.

Seurantatulokset

- 0-näyte:

- Redox on >200 mV (200 mV Ruotsissa yleisesti käytetty toteamisen raja-arvo)
- Inkuboinnissa tavoiteltu maa-aineksen happamoituminen on tapahtunut.

- Tuhka 1 ylitti 200 mV seurantajakson loppupuolella edellä mainitun rajan, mutta pH seurannassa tätä ei ole havaittavissa.

Inkuboinnin jälkeen suoritettut liukoisuustestit (L/S 10)

Havainnot:

- Maa-aines on hapettunut
- Erityisesti hapettuneen maan nikkelin ja sinkin liukoiset pitoisuudet ovat korkeita
- Molempien tuhkien liukoisuustulokset vastaavat tavanomaista neutralointiainetta

mg/kg ka	Tuhka 1	Tuhka 2	Aito plus	Hasu-savi 0-näyte
Antimoni (Sb)	0,025	<0,01	<0,01	<0,01
Arseeni (As)	0,18	0,11	<0,01	0,017
Barium (Ba)	0,69	0,57	0,7	0,4
Elohopea (Hg)	<0,004	<0,004	<0,004	<0,004
Kadmium (Cd)	<0,005	<0,005	<0,005	0,06
Kromi (Cr)	<0,01	<0,01	0,012	0,15
Kupari (Cu)	0,06	0,089	0,074	2,3
Lyijy (Pb)	0,006	<0,005	<0,005	<0,005
Molybdeeni (Mo)	0,18	0,4	0,11	<0,01
Nikkeli (Ni)	0,023	0,028	0,029	5,8
Seleeni (Se)	0,043	<0,04	<0,04	<0,04
Sinkki (Zn)	0,055	0,08	0,11	7,4
Vanadiini (V)	0,097	0,12	0,018	0,031
Kloridi	110	<50	<50	<50
Sulfaatti	4800	5800	5600	3600
Fluoridi	<5	<5	<5	6,5
Liennut orgaaninen hiili (DOC)	230	400	330	430
Liuenneiden aineiden kokonaismäärä (TDS)	9400	11000	10000	5800
pH (L/S=8)	7,4	8,3	7,9	3,4

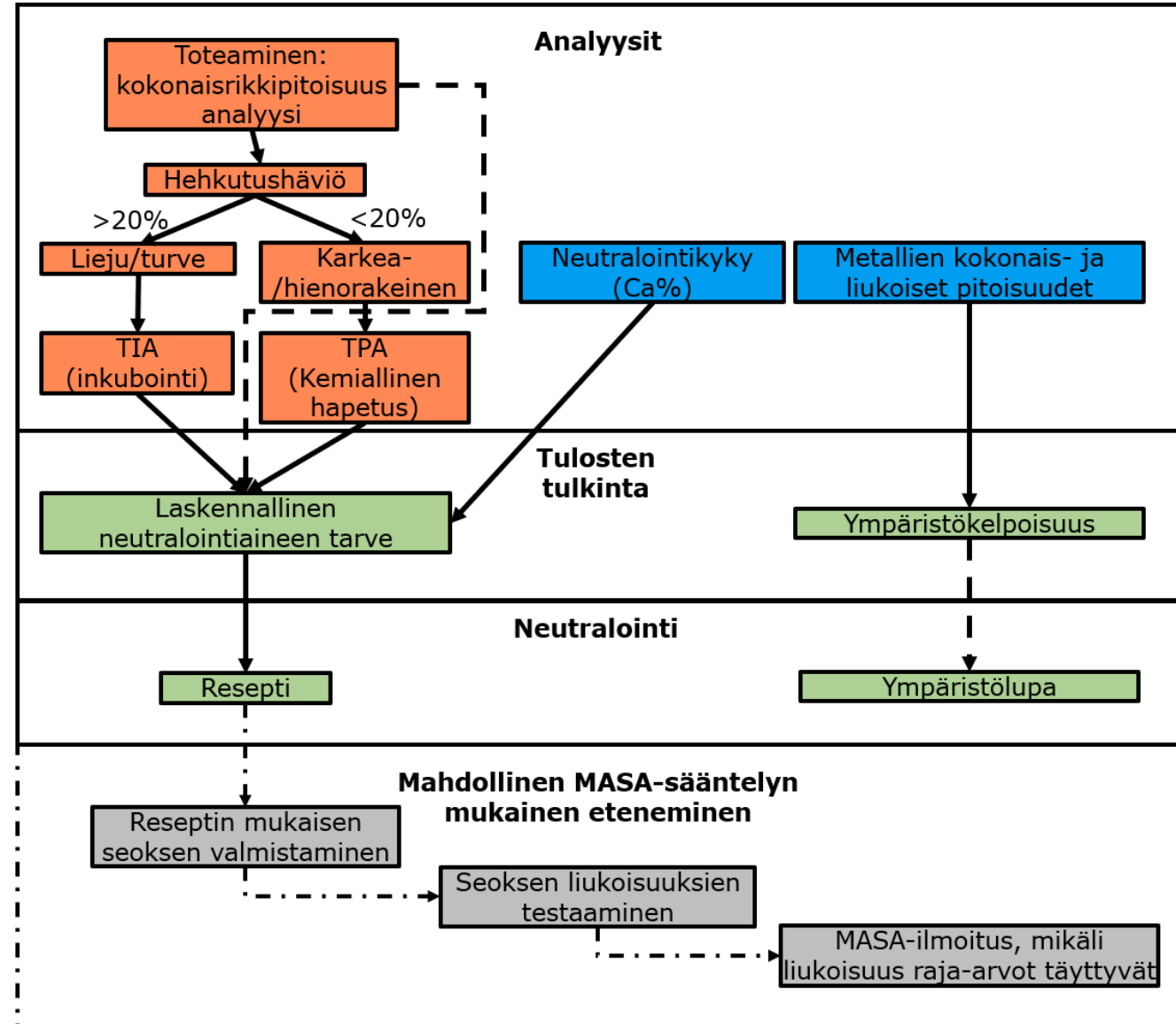
Stabilointiaineet lisäävät reaktiivisuuden ja hienojakoisuutensa johdosta liuenneiden aineiden kokonaismäärää?

Yhteenveto

- Tuhkat toimivat neutralointiaineena yhtä hyvin kuin perinteinen kalkkikin.
- Tarvittava lupa vaihtelee käytettävän neutralointiaineen, kohteen sijainnin ja viranomaistulkinnan mukaan.
- Resepti on tapauskohtainen riippuen neutralointiaineesta sekä happaman sulfaattimaan ominaisuuksista.
- MASA-säätely tuonee helpotuksia tuhkien ja kuonien käytölle happamien sulfaattimaiden neutralointiaineena.

Maanäyte Tuhkan ja kuonan neutralointikäyttö
Neutralointiaine

Kiitos!

Kysymyksiä tai HaSu-asiaa:

Merja Autiola merja.autiola@ramboll.fi

Pyry Potila pyry.potila@ramboll.fi

Emmi Ilonen emmi.ilonen@ramboll.fi